

22. 8. 2022

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nástroje obrany před šikanózními insolvenčními návrhy

V předchozím článku[1] jsme se zabývali jednotlivými instituty ochrany proti zneužívajícím či šikanózním insolvenčním návrhům domnělých věřitelů (dále jen „předchozí článek“). V samotném závěru jsme pak připustili, že pouhá ochrana (tedy samotná zákonná úprava a kontrolní činnost soudu) před takovým postupem nepostačuje a dotčené osoby – „nedlužníci“ – budou muset vykázat určitou míru aktivity, aby se takovým atakům ubránili.

V tomto příspěvku proto předkládáme přehled některých nástrojů či postupů, které mohou dotčené osoby před šikanózními návrhy využít v rámci své aktivní obrany.

PŘEDBĚŽNÉ OPATŘENÍ KE SLOŽENÍ JISTOTY NA NÁHRADU ŠKODY

Jedním z nástrojů, kterým se může domnělý dlužník aktivně bránit ihned po zahájení insolvenčního řízení, je podání předběžného opatření dle ustanovení § 82 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „InsZ“). Tento nástroj je produktem novelizačního zákona č. 334/2012, jehož cílem bylo snížit či zabránit tendenčním a poškozujícím jednáním konkurenčních soutěžitelů.[2]

Podle odstavce 4 uvedeného ustanovení lze nařídít předběžné opatření, kterým je možno požadovat složení jistoty k zajištění náhrady škody nebo jiné újmy, která by dlužníku vznikla nedůvodným zahájením insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v jeho průběhu. Lze jej nařídít **jen na návrh dlužníka podaný při prvním úkonu, který dlužníku přísluší po podání insolvenčního návrhu**. Takovým úkonem bude zpravidla vyjádření se dlužníka k procesnímu podání insolvenčního návrhovatele. V návrhu na vydání předběžného opatření musí dlužník doložit, že mu vznik takové škody nebo újmy zjevně hrozí. V případném návrhu tedy bude potřeba náležitě doložit, že dlužníku podaným návrhem vznikne škoda, a případně i odhadnout její důsledky a výši.

Podobně může učinit také insolvenční soud. Lze však předpokládat, že v těchto situacích bude dlužník spíše odkázán na vlastní iniciativu a schopnost odůvodnit potřebu vydat předběžné opatření.

Jedná se o institut, který bude domnělými dlužníky využíván ihned po zahájení insolvenčního řízení, a jedná se tedy o první obranný nástroj, který se dotčené osobě v případě podání šikanózního insolvenčního návrhu nabízí.

SPECIÁLNÍ SKUTKOVÁ PODSTATA NÁHRADY ŠKODY NEBO JINÉ ÚJMY DLE § 147 INSOLVENČNÍHO ZÁKONA

V tomto případě jde o poměrně výrazný nástroj plnící odstrašující funkci vůči soutěžitelům spjatým v insolvenčním návrhu prostředek k získání konkurenční výhody. Zákon umožňuje (ne)dlužníku[3] požadovat právo na náhradu škody nebo jiné újmy vůči navrhovateli, která mu vznikla zahájením insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v jeho průběhu, pokud bylo řízení o insolvenčním návrhu

zastaveno nebo byl-li návrh odmítnut či zamítnut. Náhrada škody pak může být požadována i v případě, že navrhovatel vzal insolvenční návrh zpět, a to z jiného důvodu, než že by dlužník splnil své pohledávky.[4]

V případě, že je insolvenčním navrhovatelem právnická osoba, ručí za splnění náhrady škody nebo jiné újmy podle odstavců 1 a 2 společně a nerozdílně členové jejího statutárního orgánu. Takovou žalobu musí dlužník podat do 6 měsíců ode dne, kdy mu bylo doručeno rozhodnutí, jímž se končí řízení o insolvenčním návrhu.[5]

Uvedená ustanovení vycházejí z obecné občanskoprávní odpovědnosti založené na presumpci zavinění, jak potvrdila judikatura Nejvyššího soudu.[6] Postačí zavinění ve formě nevědomé nedbalosti.

Domáhat se lze v těchto případech náhrady nejen materiální, ale i imateriální újmy, která může spočívat v zásahu do dobré pověsti právnické osoby.[7] „... při určení výše reálného přiměřeného zadostiučinění za imateriální újmu způsobenou zásahem do dobré pověsti právnické osoby soud musí přihlídnout ke všem okolnostem posuzované věci. Přiznané zadostiučinění v penězích musí být přiměřené rozsahu (závažnosti) způsobené imateriální újmy (na dobré pověsti právnické osoby).“[8] Dle judikatury pak dále: „Závažnou újmu na dobré pověsti podnikatele je způsobitelné přivodit taktéž zapsání údajů o insolvenčním řízení do obchodního rejstříku. Tzv. úplný výpis zachycuje nejen aktuální údaje o zapsovaném subjektu, ale i všechny údaje, které kdy byly do obchodního rejstříku zapsány a následně vymazány. Dovolatel má pravdu v tom, že nemá možnost dosáhnout výmazu údajů o insolvenčním řízení (ani zahájeném šikanózním insolvenčním návrhem) z historie zápisů z obchodního rejstříku.“[9]

Při posuzování rozsahu způsobené újmy je významný například důsledek medializace zahájeného insolvenčního řízení nebo „[...] délka doby, po kterou by byla dobrá pověst podnikatele (zasazená neoprávněným insolvenčním návrhem) zpochybňována“[10].

Jak je patrné, jedná se o významný institut, jehož využití v praxi může mít poměrně zásadní důsledky na domnělého věřitele. Pokud domnělý dlužník náležitě a přesvědčivě odůvodní svoje podání, může případná náhrada škody u významných společností dosahovat i desítek milionů korun.

PŘEDBĚŽNÉ OPATŘENÍ NA NÁHRADU ŠKODY DLE USTANOVENÍ § 147

Odstavec 6 tohoto ustanovení umožňuje vydat soudu na návrh oprávněné osoby předběžné opatření, kterým bude osobě uloženo, aby složila na náhradu škody peněžitou částku. Podmínkou je, že musí být „zřejmé, že určité osobě vznikla zahájením insolvenčního řízení a opatřeními v jeho průběhu vinou insolvenčního navrhovatele škoda nebo jiná újma.“[11] Nutno podotknout, že ustanovení zde nezmiňuje jako osobu oprávněnou k podání návrhu pouze osobu (ne)dlužníka. Zákon zde nabízí tuto možnost každé dotčené osobě.

K tomuto ustanovení je potřeba uvést, že judikatura vrchních soudů je ustálena v tom, že společně s návrhem na vydání tohoto předběžného opatření je potřeba složit jistotu. Uvádí se, že „[...] jde-li o předběžné opatření podle ust. § 147 odst. 6 insolvenčního zákona, které lze nařídit pouze na návrh, musí navrhovatel předběžného opatření zaplatit, stejně jako v případě podle ust. § 100 odst. 1 insolvenčního zákona, jistotu. Podle ust. § 75b odst. 1 o.s.ř. je tak povinen učinit z vlastní iniciativy (bez výzvy soudu) nejpozději ve stejný den, kdy insolvenčnímu soudu došel jeho návrh na nařízení předběžného opatření. Účelem jistoty je zajistit nárok na náhradu škody nebo jiné újmy, která může vzniknout následkem nařízení předběžného opatření.“[12] Pokud bude tedy případný dotčený subjekt ohrožen důsledky zahájeného insolvenčního řízení, musí při návrhu tohoto předběžného opatření počítat se složením jistoty.[13]

Pokud jde o odůvodnění návrhu, judikatura uvádí, že „[v] případě požadavku na vydání předběžného opatření dle ustanovení § 147 odst. 6 IZ je rovněž nezbytné, aby osoba, které vznikla zahájením insolvenčního řízení a opatřeními přijatými v jeho průběhu vinou insolvenčního navrhovatele škoda nebo jiná újma, již v návrhu na vydání tohoto předběžného opatření, případně před rozhodnutím soudu o tomto návrhu, svou škodu či jinou újmu **náležitě, a tedy zcela konkrétně vylíčila**, a pokud je to možné **také doložila**, aby insolvenční soud mohl (svou úvahou) určit výši částky, která má být složena a která by měla krýt podstatnou část předpokládané škody nebo jiné újmy (i když je nelze v celkové výši dosud vyčíslit).“[\[14\]](#) Citované usnesení dále uvádí, že je potřeba například konkrétně doložit, jaké důsledky řízení způsobilo - například potvrzením banky o neposkytnutí peněžních částek nebo určením ušlého zisku a podobně.

Lze uzavřít, že i když je dotčenou osobou (tedy například i dlužníkem) navrženo předběžné opatření dle tohoto ustanovení, neznamená to, že se míra prokázání důvodnosti navrženého opatření razantně snižuje. Z praxe je patrné, že odůvodnění návrhu na vydání předběžného opatření musí být založeno na relevantních důkazech a musí být kvalitně odůvodněno.

DALŠÍ PRÁVNÍ A MIMOPRÁVNÍ NÁSTROJE

ZLEHČOVÁNÍ DLE USTANOVENÍ § 2984 OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU

Podání neopodstatněného insolvenčního návrhu může dle okolností případu představovat též nekalosoutěžní delikt zlehčování podle zákona č. 89/2012, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.[\[15\]](#)

Dle § 2984 se zlehčováním rozumí jednání, jímž soutěžitel uvede nebo rozšiřuje o poměrech, výkonech nebo výrobku jiného soutěžitele **nepravdivý údaj způsobilý** tomuto soutěžiteli **přivodit újmu**. Skutková podstata směřuje „proti negativním jevům v hospodářské soutěži spočívajícím zejména v klamání (tj. směřuje proti uvádění či šíření nepravdivých údajů o druhém soutěžiteli), tak i proti agresivním marketingovým praktikám [...]“. [\[16\]](#) K nekalosoutěžnímu jednání případným využitím prostředků insolvenčního (resp. konkurzního) práva se vyjádřil i Nejvyšší soud. Ten uvedl, „že i kdyby informaci o výši splatných, leč dosud neuhrazených závazků svých dlužníků zveřejnil soutěžitel v hospodářské soutěži, pak za předpokladu, že šlo o informaci pravdivou a že její zveřejnění směřovalo k vymáhání dluhu (např. k zajištění plurality věřitelů pro účely podání návrhu na prohlášení konkursu), by o nekalou soutěž ve smyslu ustanovení [§ 50 obč. zák.](#) nešlo.“[\[17\]](#), [\[18\]](#)

Případná škoda, která dotčené osobě vznikla, tak nemusí být uplatňována pouze skrze ustanovení insolvenčního zákona. Dalo by se říci, že insolvenční zákon nabízí určitý nadstandard oproti nástrojům práva občanského.

TRESTNÍ ODPOVĚDNOST

Krajním řešením je pak trestněprávní odpovědnost. V rámci trestněprávní roviny se v případech podání šikanózního insolvenčního návrhu vyvinula již bohatá judikatura Nejvyššího soudu. Za zmínku stojí minimálně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. února 2015, sp. zn. 8 Tdo 1352/2014. V předmětném rozhodnutí dospěl soud k závěru, že podáním insolvenčního návrhu, který je opřen o neexistující či vyfabulované skutečnosti, se může navrhovatel dopustit trestného činu vydírání podle § 175 odst. 1 trestního zákoníku. Svým jednáním totiž může dlužníka nutit k uhrazení neoprávněného plnění. Mimo to bylo shledáno, že takové jednání může naplňovat rovněž znaky skutkové podstaty trestného činu pomluvy dle § 184 odst. 1 trestního zákoníku. Navrhovatel totiž může vytvořit mezi širokou veřejností domněnku, že je dlužník v úpadku, a ohrozit tak jeho dobrou pověst, neboť veškeré dokumenty mohou být uveřejněny ve veřejně přístupném insolvenčním rejstříku.

S ohledem na zásadu subsidiarity trestní represe je nicméně toto řešení spíše krajního rázu. Zásah by musel být opravdu silné intenzity. Spoléhat se pouze na nástroje trestního práva tedy není nejvhodnějším či, příznačně řečeno, „nejbezpečnějším“ řešením.

MIMOPRÁVNÍ NÁSTROJE

Konečně lze uvažovat rovněž o nástrojích, které nemají konkrétní oporu v právní úpravě. Jedná se například o osobní komunikaci domnělého dlužníka s obchodními partnery, upozornění široké veřejnosti v médiích či na internetových stránkách o podaném šikanózním návrhu a o skutečnosti, že se jedná pouze o účelová podání. Důkazem pak může být osvědčení o finanční kondici či schopnost dostát věřitelům.

Jak jsme uvedli již v předchozím článku, vybudování ochrany subjektů před šikanózními insolvenčními návrhy „pouze“ na automatické aktivaci zákona či činnosti soudu je nedostačující. Výše nastíněný přehled (dalších) institutů zařazených do kategorie aktivních prvků obrany má před případným šikanózním jednáním nejen odradit. V případě, že dojde k nežádoucímu jednání domnělých věřitelů, je potřeba zaručit nástroje, které umožní sanovat vzniklou škodu poškozených subjektů.

Praxe ale bohužel ukazuje, že ani nástroje ochrany či obrany nevytvoří jakýsi komplexní štít před šikanózními insolvenčními návrhy. I nadále proto bude přetrvávat riziko, že se s nekalým jednáním domnělých věřitelů některé subjekty setkají.

Mgr. Lucie Kačerová,
advokátka / Senior Associate

Mgr. Marek Čmiel,
advokátní koncipient / Junior Associate

[ROWAN LEGAL, advokátní kancelář s.r.o.](#)

GEMINI Center
Na Pankráci 1683/127
140 00 Praha 4

Tel.: +420 224 216 212
e-mail: paha@rowan.legal

- [1] Ochrana před šikanózními insolvenčními návrhy ze dne 26. července 2022, dostupný >>>[zde](#).
- [2] Viz důvodová zpráva k zákonu č. [334/2012](#) Sb., kterým se mění zákon č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- [3] Uvedený nástroj však může využít i jiná osoba než (ne)dlužník. Důvodová zpráva k zákonu č. [334/2012](#) Sb., kterým se mění zákon č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, uvádí, že „[z]měny promítnuté v textu ustanovení [§ 147](#) odst. 1 až 5 insolvenčního zákona sledují ten cíl, aby náhradu příslušné újmy mohl uplatnit každý a nikoli jen dlužník nebo dlužníkův věřitel (újma se může projevit i v poměrech třetí osoby, jež dosud dlužníkovým věřitelem nebyla).“
- [4] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. února 2020, sp. zn. 29 Cdo 373/2018.
- [5] Ustanovení [§ 147](#) InsZ.
- [6] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. června 2014, sp. zn. 29 Cdo 4150/2013.
- [7] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. června 2017, sp. zn. 29 Cdo 5640/2015.
- [8] Tamtéž.
- [9] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2019, sp. zn. 29 Cdo 4804/2017.
- [10] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2019, sp. zn. 29 Cdo 110/2017.
- [11] Ustanovení [§ 147](#) odst. 6 InsZ.
- [12] Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. února 2015, sp. zn. 1 VSPH 243/2015-A-83, usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. února 2017, sp. zn. 3 VSPH 312/2017-A-39.
- [13] Uvedené směřuje na ustanovení [§ 75b](#) zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- [14] Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. června 2017, sp. zn. 1 VSOL 605/2017-A-94.
- [15] SPRINZ, Petr, MURIN, Ladislav. [§ 147](#) [Právo na náhradu škody nebo jiné újmy]. In: SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. Insolvenční zákon. 1. vydání (2. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2021, marg. č. 38.

[16] MELZER, Filip, TÉGL, Petr. a kol.: Občanský zákoník - velký komentář. Svazek IX. § 2894-3081. Praha: Leges, 2018, s. 1190.

[17] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. října 2003, sp. zn. 29 Odo 106/2001.

[18] Ustanovení § 50 obchodního zákoníku stanoví předchůdce současné skutkové podstaty dle ustanovení § 2984 občanského zákoníku.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Přičitatelnost jednání třetích osob dlužníkovi pro účely posouzení neúčinnosti: ano nebo ne?](#)
- [Srážka za prodej v insolvenci při ocenění majetkové podstaty](#)
- [Smlouvy o vzájemném plnění v insolvenci - judikaturní závěry](#)
- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)